

bogati mizi pirovati, razberzdani pohotnosti streči in po novih zakladih svoje roke stegovati, je bilo njih vsakdanje opravilo. Izgledi, ktere so ravno kar vidili, kakor tudi gerški učenci so jim bili zeló po godu. Sužnjemu, kterega so tudi imenovali detovoda, so izročevali za izrejo dediče celó slavnega imena, in če so še kaj več hotli storiti, so udinjali malim za malo denarja na mesec Greka, ki je bil brez službe, za učenika, kterega pa so malo malo čislali. Ubožnejši pa so mogli zadovoljni biti, da so svoje otroke pošiljali v kako šolsko izbo. Poslednjič so se vendar bogati za nekaj korakov prestopili. Pošiljali in vodili so svoje otroke tudi v šole, toda z veliko postrežbo. Kakošnega sadu pa se je pričakovalo od takih šol, ktere so se sicer po zunanjem vidile pripravne, pa so jih vendar otroci obiskovali, kolikor so sami hotli, ali kolikor se je njim staršem poljubilo! Družinsko življenje je hiralo, in tudi naj boljša šola se ni mogla kaj nanj zanašati.

(Dalje prih.)

Kratek obris godbine povestnice.

(D a l j e.)

Muze so gojile znanosti in umetnije, ter so jih častili kakor boginje znanstev. Posebej se bere od godbinih muz: Euterpe (razveselovavne) in Polihimnije (pesem bogate).

Pan, bog gojzdov in pastirstva, je iznajdel pastirsko piščal s sedmerimi cevi (Sirinx). Odkar je Mocartov Papageno na njo piskal, jo imenujejo Papagenovo piščal.

Orfej, slavni prerok in pevec (1400 pr. Kr.) je neki iznajdel liro s sedmerimi strunami. S svojim čarobnim petjem je neki drevje in skalovje plesat spravil, in di vje zveri tako ukrotil, da so radostne poslušale njegov glas.

Amfijon, verstnik Orfejev, slavni pevec in brenkovec na liro, je iznajdel lidiški glasored (Tonart), in je liri 3 strune pridjal. Tudi od njega se bere, da so pri njegovem petji kamni plesali. Ko so okrog mesta Tebna terdno ozidje zidali, je neki Amfijon zabrenkal, in kamni so se jeli sami v zid vkladati.

Homér, neumerljivi pevec „Ilijade“ in „Odiseje“ (1100 pr. Kr.), sporočuje od godbinih preskušinj Grekov, in popisuje citre s sedmerimi strunami, ktere so bile iz živalskih las narejene in na želvin rog napete.

Terpander (650 pr. Kr.) je mojstersko brenkal na liro in piskal na flavto, ter je prvi, ki je svoje napeve notiral ali z nekakimi glaskami (notami) zaznamnjeval. Pozvali so ga v Sparto, da bi s svojim brenkanjem in petjem puntarje utolažil, kar mu je neki prav po sreči se izšlo. Sedmerostrunino liro je pri ti priložnosti v Sparti vpeljal, pa „efori“ so ga zato obdolžili, da stare narodske šege pači, in so ga pred sodbo postavili.

Arion, naj imenitniši brenkač na citre in pesnik njegga dni (620 pr. Kr.), je živel na dvoru kralja Periandra. Ko se je iz Sicilije v Korint prepeljal, so ga hotli barkovec obropati in umoriti. Ker se ni mogel drugače obraniti, je skočil v morje. Velika riba, delfin, ktera je za barko plavajoča nad njegovimi glasovi se razveselovala, ga je potopa rešila in na suho speljala. (To pripovedko kaj mično prepeva A. W. Schlegel v svoji baladi: Arion.)

Sakoda je bil ta čas prvi piskač na flavto.

Lasos je prvi pisal godbino teorijo.

Pitagora, veliki modrijan (540 — 500 pr. Kr.) ima velike zasluge za godbino umetnost. On je vredil glasove po zunanji obliki v aritmetične primere, je obogatil teorijo, zboljšal mnogo muzikalnih orodij, ter je iznajdel „monochord“. Svoje življenje je zgubil pri grozovitem požaru pitagorejske shodnice.

Timotej Mileziški, visoko obražtan pesnik in godec, naj veljavniši brenkač na citre njegga dni (446 — 357 pr. Kr.), je zboljšal liro, iznajdel je kromatični glasored, t. j. lestvico z 12 stopinjami ali pologlasi, mnogo godbinih lepotij, tresljeje (Triller) i. t. d. Take preuredbe pa so mu zelo v greh šteli, in ker jih ni hotel opustiti, so ga poslednjič celo sožgali. Pesniške izdelke njegove so visoko cenili in spodobno plačevali. Efežani so mu za eno samo pesniško delo plačali 1000 zlatov.

Plato in Aristotel (429 — 322 pr. Kr.) v svojih spisih pripovedujeta mnogo znamenitnega od godbe starih.

Damon, godec in skladatelj napevov, je imel posebno sposobnost o izrazu različnih čutil in strast. Bil je učenik Periklov in Sokratov v muziki.

Agaton, naj slavniši gerških pevcov, znatni pesnik, je živel 398 — 338 pr. Kr. Krasni njegov glas in prelepi njegov govor sta bila tako občno priznana, da ga je o veliki pesniško = muzikalični preskušnji 30.000 poslušavcov zmagovavca oklicalo.

Aristoksen si je prizadeval, Pitagorove najdbe ovréci (350 pr. Kr.).

Euclid, véliki matematikar (277 pr. Kr.) si je mnogo zaslug nabral s svojimi nenavadno lahko razumljivimi spisi o godbini matematiki.

Pronom, dolgogradati in krasoljubni piskač na flavto iz Tebna (200 pr. Kr.), je iznajdel novo flavto, na katero je zamogel v treh glasoredih, v doriškem, lidiškem in frigiškem piskati. Pri svojih verstnikih je bil v toliki časti, da so mu še pri življenju visok steber postavili v slavni spominek.

Plutarh, modrijan in postavodajavec iz Beocije (50 — 130 po Kr.) je pisal komentar o godbi, edini historični izdelek, ki so nam ga gerški pisatelji o svoji godbi zapustili.

O bistvu in kakošnosti gerške godbe nam nič gotovega ni znanega. Verjetno je, da je bila vsa godba le nekako po glasovih vredjena deklamacija, podobna našim recitativom. Redoglasja (Melodie) in mnogoglasja (Harmonik) — po naših sedanjih zaumkih — niso poznali. Sploh je velika slava gerških pevcov le v zeló malem oziru njih muzikalni umetnosti, marveč le njih deklamaciji in poeziji veljala. Tudi dandanašnji je veliko taci, ki se jim priimek „besedolomec“ prav dobro prileže, ker jih naj krasnejša godba ne gine; mnogokrat pa nasproti naj revnišim napevom ploskajo, ako le semtertje od popevanega teksta kako verstico v posebno prosti besedi s svojim zamašenim uhom vjamejo. Ali niso taki stotino let za starimi Greki o zaumevi godbine umetnosti zaostali? —

Glasoredov je gerška godba imela mnogo. Petero poglavitnih glasoredov so imenovali po gerških provincijah, bili so: doriški, joniški, frigiški, eoliški in lidiški. Gerško glasopisje je imelo 1620 znaminj ali not, ki so jih že mnogokrat skušali uganiti, pa jih naj učenejši naših časov uganili še niso, in jih menda tudi ne bodo.

S propadom gerškega kraljestva je propadla tudi godba in ž njo vse druge umetnosti bolj in bolj.

Rimljani

so sprejeli godbo od Grekov. Silno bojaljubni je od začetka niso véliko cenili. O času ljudovlade so smeli le sužnji ž njo

se pečati. Pozneje pa si je nebeška umetnost, kakor povsod, tako tudi pri Rimljanih, priznanje zadobila, in ko je kralj

N u m a P o m p i l i (710 — 670 pr. Kr.) ljudstvo v re-
de (Zünfte) razdelil, je godcom dal predstvo, ker so v tem-
peljnih pri mališki službi godli. V postavah deseterih tabel
(450 pr. Kr.) je blo število flavtistov pri pogrebih na deset
nepresegljivo omejeno, ter je bilo zapovedano, da se hvala
slavnih mož pred ljudstvom prepeva in petje s flavto spremlja.

Pri slovesnostih v tempeljnu je godba prevladala, in god-
ce so pri takih priložnostih mastno gostili. Ko so jim predstvo,
v tempeljnu z duhovni vred jesti, v letu 309 pr. Kr. odtegnili,
so zapustili vsi Rim in se podali v Tibur. Slovesno poslanstvo,
kteró bi jih bilo imelo k vernitvi pregovoriti, so poslali z odni-
kavnim odgovorom v Rim nazaj. Rimci se v tej zadregi po-
služijo zvijače. Poznavši vsikdar žejne gerla godcov so jim
dali vina toliko, kolikor so mogli piti, ter jih vinjene, deloma s
silo, v Rim nazaj pritirali, kjer se jim je vnovič dovolilo, da
so v tempeljnu obedovali.

Po zmagi čez gerško kraljestvo je rimska godba jela lepo
cveteti. Od tega časa pa je bila tudi bolj gerška kot rimska.
Clo umetniški izrazi so bili vsi gerški.

V i t r u v i, prvi muzikalni pisatelj Rimljanov, se poslužil
v svojih spisih o muziki zgolj gerških izrazov.

Muzikalne orodja so bile pri Rimljanih silno drago okinčane.

Izcimile so se tudi časoma potovajoče bande. Pa njih
nerodno življenje je storilo, da je

E m i l i S k a v r (114 pr. Kr.) vsakoršno očitno godbo
ojstro prepovedal. Ta prepoved pa ni na dolgo obveljala. Pod
vladarstvom cesarjev se je glasba zopet povzdignila, in veliko
so pripomogli cesarji za nje razširjanje med ljudstvom. Za
svoje bojne čete so ukazali bojne pesmi sestavljati, ter so na-
jemali umetnike, kateri so vojake peti učili.

Cesar Nero (57 — 100 po Kr.) je bil sam znamenit
godec; znal je peti in mojstersko na harpo in na liro brenkati.
Hotel je, da bi ga svet velikega umetnika o godbi spoznal in
cenil. Potem, ko je v napolitanskem gledišču z brenkanjem
na harpo slavno darilo si zaslužil, je prehodil v družbi z mno-
gimi umetniki Gerško, ter je kot harfenist in pevec v glediših
v Atenu, Tebnu, Lacedemonu in Korintu vse umetnike slavno
zmagal. Po vseh večih gerških mestih so mu zavoljo tolike

muzikalne umetnosti slavivne stebre stavili, on pa je zato deželi veliko davkov odpustil in nje umetnike bogato obdaril. Njegovo zanikerno vladanje, grozno zapravljanje za godbo in razveselovanje pa je ljudstvo tako razkačilo, da je precej po njegovi smerti popred silno drago plačevanih 5000 godcev iz mesta spodilo, bogate zaloge silno dragoceno okinčanega muzikalnega orodja razdrobilo, in vse po njem vstanovljene glasbine učilišča zaperlo.

M e z o m e d, slavni umetnik iz Gerškega, je bil prvi, ki je Rimljanom pravila spisal za brenkanje na liro, ter jih je po njih brenkati učil leta 140 po Kr.

Čudno je, da se pri Rimljanih tako malo skladateljev nahaja. Naj znamenitiši med njimi je **Flak**, kateri je v Terencu komedije skladal. **Arbuskula** in **Neera** ste bile slavite pevki, in **Tigeli**, pajdaš **Fabija Gala**, je bil neki izverstni pevec.

Livi Androniški je prvi skušal napraviti gledoiigre s petjem in plesom. On je toraj začetnik spevoigre. (Dalje prih.)

Obraz iz šole.

Učitelj starega kopita:

Otroci! vzemite prateľtof v roko! Pokazal vam bom prvi puhštob; pa mi ga morate dobro zamirkati. Vidite ta puhštob ima en štrah in en punkt gori! Ta puhštob je **i**. Vpíte vsi: **i, i, i!** Tako je prav! Le flisek zamirkujte! Kmalí bote pohštábirali in prali v prateľtofu. Kdor pa se ne bo flisek učil, bo štáberle za malco dobil!

Vpíte le še: **i, i, i!**

Učitelj sedanjega časa:

Poslušajte, ljubi moji, vam bom nekaj povedal!

Tinček je sedel pri ognjišču, ko so mati kuhali, in jim reče: **Vidíte, mati, kako iskra hitro šine v dimnik? Recite še vi tako, kakor je Tinček rekel! Kaj je šinilo v dimnik? Kteri glas se pri besedi iskra naj prvi sliši? Ali se še pri kteri drugi besedi sliši ta glas? Kako poje petelin? — Poglejte, tukaj na desko vam bom naredil znamenje, ktero pomeni glas **i**. Naj pred naredim navzgor tanko čerto, potem potegnem zraven nje navzdol debelo, ktero na dnu na desni strani nekoliko gori zakrivim. Naredíte tudi vi tako! **i. t. d.****